

Posudek školitele na magisterskou diplomovou práci PETRA VLAŠÁNKA
„Mění se párovací chování denních motýlů s fenologickým stavem populací?“

Hlavním motivem při plánování práce Petra Vlašánka bylo splacení stále intenzivněji pociťovaného dluhu. Zdejší neformální skupina studující ekologii motýlů se už dlouho zabývá sběrem velkých datových souborů, pocházejících ze studií populací denních motýlů zpětnými odchyty. Přitom jsou, kromě stáří či pohlaví jedince, rutinně zaznamenávány i údaje jako čas odchytu a chování jedinců před vyrušením. Tato data jsou rutinně prezentována ve výsledných publikacích, vesměs však jen naivním způsobem typu X procent jedinců letělo, Y procent sálo nektar. Vedle toho jsou motýli studováni tradičními etologickými metodami. Oba přístupy – demografický, sledující celé populace, a etologický, sledující hrstku jedinců – vedle sebe koexistují v paralelních Vesmírech, s minimálními vzájemnými přesahy. Je to nešťastná situace. Etologický přístup vedl k formulaci řady zajímavých hypotéz, jež však jsou jen málo testovány a slabě podpořeny, často pro zjevný nedostatek dat; etologům zpravidla chybí znalost populačního pozadí, tj. velikosti populací, poměru pohlaví atd., v časech, kdy provádějí své studie. Znalost tohoto pozadí je rutinním výstupem zpětných odchytů, jež navíc generují desetitisíce dat, která zůstávají jen minimálně využita mimo demografický kontext.

Petr se pokusil oba přístupy sjednotit, respektive využít demografická data ke studiu denních, sezónních a denzitně závislých změn chování, zejména chování párovacího. Analyzoval přes 40 000 odchytových údajů o 14 druzích, získaných během 24 kampaní za posledních 10 let pracovníky a studenty Katedry zoologie, včetně svých vlastních údajů z bakalářské práce.

Na tomto místě je vhodné uvést, že vlastní práci předcházela nesnadná fáze kompletace dat – data z bakalářské práce Z. Frice (z roku 1998?) byla uchována ve zcela jiném formátu než zcela nová data z let 2006-7. Část dat pocházela od volně afiliovaných kolegů a scházely k nim údaje o počasí, atd. Poté, co se Petr zhostil nelehké přípravné fáze, jsme se oba ocitli před rozhodováním, jaký analytický postup zvolit. Samotné rozhodnutí pro ordinace, s použitím behaviorálních kategorií jako analyzované proměnné, nebylo snadné – standardnější, ale časově nepoměrně náročnější by byly jednorozměrné regresní analýzy. Další nelehkou volbou byl vlastní algoritmus ordinací. Nyní, když znám názor jednoho z oponentů, vím, že rozhodnutí pracovat separátně s datovými soubory a *ex post* v nich hledat společné vzorce, nebylo rozhodnutí metodologicky nejšťastnější. Dlužno dodat, že ve fázi zpracovávání dat jsme nedokázali ani odhadnout podobu výsledků – postup od analýz situace „uvnitř“ jednotlivých datových souborů se nám oběma zdál schůdnější a přehlednější.

Zpět k magistrantovi a jeho práci. Už v posudku na Petrovu bakalářskou práci jsem vyzdvihoval jeho samostatnost, pracovitost, spolehlivost a vytrvalost. Všechna tato pozitiva se prokázala i v práci magisterské, jež byla nesrovnatelně pracnější a určitě úmornější. Nelze dost vyzdvihnout skutečnost, že Petr veškerou přípravu dat, analýzy i sepisování textu zvládal sám, jen s minimálními korekcemi školitele. Nemohu, než sobě i kolegům přát více podobně zapálených a současně spolehlivých studentů.

Petrova práce plně splnila původní zadání, přinesla originální výsledky a po nutném přepracování bude publikovatelná ve vědeckém periodiku. Jako taková splňuje veškeré požadavky kladené na magisterskou diplomovou práci.

Mgr. Martin Konvička, Ph.D.

v ě. Budejovicích, 20. 5. 2008